

משום דגם מ"ד לאברים עומדת מודה דלאו לחתיכת בשר עומדת.

אכן באמת סברת התוס' צ"ב, דלכאורה יותר עומדת לחתיכת בשר מלחתיכת אברים, דע"י חתיכת אברים נפסדת הבהמה ובחתיכת בשר אינה נפסדת כל כ"י.

אבל לפי מה שדקדקנו מדברי הרמב"ם מיושב היטב החילוק, דאע"ג דעומדת לחתיכת בשר, מ"מ אין האיסור חל מחיים כיון דאיסור בשר מן החי הוא מחמת מקצת מיתה, וכדילפינן מקרא דבשר בשדה, ולא שייך מיתה אלא כשנתלש ונטרף מן הבהמה, ודוקט.

(ט) **והנה** להלן ק"ב ב' מיייתנן פלוגתת רבי וראב"ש באכל צפור שלמה אי חייב משום אבמ"ה, ומפרשינן טעמיה דרבי דפטר משום דסבר בחייה לאו לאברים עומדת. וצ"ב דכיון דאיסור אבמ"ה משום לתא דחיות הוא, כ"ש דהיה ראוי לאסור צפור

שלמה, דאין חיות גדולה מזו, והכי באמת קאמר התם ראב"ש "אם על אבר ממנה חייב, על כולה לא כל שכן", וצ"ב טעמיה דרבי. **ונראה** דבאמת היה ראוי לאסור גם גוף שלם, והא דלא אסרה תורה אלא אברים משום דגוף שלם ודאי אינו עומד לאכילה כמו שהוא, שאין לך מי שיאכל בעל חי שלם, וטעמיה דמ"ד לאברים עומדת, דכיון דעומדת לנתחה אברים, שפיר איצטריך לאזהורי עלהט.

[והנה] בפלתי סימן ס"ב סק"ה (ד"ה ומה שנ"ל) תמה בסברת מ"ד לאברים עומדת, והרי אם ינתחנה יאסרו החתיכות משום אבמ"ה ומי שוטה להשחית הבהמה. וכתב דצ"ל דאי לאו דאסרה תורה אבמ"ה היתה עומדת לנתחה כרצונו, ומשו"ה אסרה תורה לנתחה וחל על כל חתיכה וחתיכה איסור אבמ"ה לבל ינתחנה עכ"ד". והדברים צ"ב, דמ"מ השתא דאסרה תורה אבמ"ה שוב אינה

יד. ואולי י"ל בדעת התוס', דאין כוונתם דבמצאות אינה עומדת לחתיכת בשר, אלא דלא חייל שם בשר על הבהמה מחייה כמו דחייל שם אבר, מפני שבשר אינו דבר מוגדר לעצמו, אלא הוא חלק מגוף הבהמה. [מיהו פשוט הדברים אינה כן].

טו. ובאמת צ"ב לרש"י היאך חל איסור בשר מן החי מחיים, הא בקרא כתיב "בשר בשדה", ומחיים לאו בשר בשדה הוא. וצ"ל דכיון דאיסור בשר מן החי הוא מפני חיות הבשר, א"כ אמרינן דאם אחר שנתלש אסור, כ"ש מחיים, וקרא קמ"ל דאפילו אחר שנתלש נמי אסור. והנה במנחת חינוך (מצוה תנ"ב סק"ז בקומץ מנחה) הקשה לשיטת התוס' הנ"ל דבבשר לכו"ע לאו לחתיכת בשר עומדת, א"כ מאי קושית הש"ס לעיל ח' ב' דסכין שחיטה בלעה מאיסור בשר מן החי, הא כיון דלאו לחתיכת בשר עומדת, ליכא שום איסור מחיים. ולכאורה יש ליישב בפשיטות, דהשמנונית שפירשה ונבלעה בסכין הוי כמו בשר שפירש, ושפיר חייל עליה איסור בשר מן החי. [ובדעת המנ"ח צ"ל דסבר דאין לשמנונית דין בשר]. ואמנם בלא"ה יש ליישב, דהנה בבכורות ו' ב' איתא דחלב חידוש הוא דשרי אע"ג דיוצא מן האסור. והקשה הגרע"א דלמ"ד לאו לאברים עומדת הרי אין כאן יוצא מן האסור. וכתב בקובץ הערות (סימן נ"ט סק"ב) דאע"פ שבפועל לא חל איסורא מחיים, מ"מ סיבת האיסור קיימת, ושפיר חשיב יוצא מן האיסור, וכמו"כ י"ל נמי גבי שמנונית שעל הסכין. [מיהו כל זה א"ש רק לדעת התוס', אבל לפמש"נ בדעת הרמב"ם דהאיסור משום לתא דמיתה, ע"כ דמחיים אפילו סיבת איסור ליכא, ודוק].

טז. ובעיקר הסוגיא שם י"ל ע, דהנה מדברי ראב"ש נראה דטעמו משום דאע"ג דלאו לאברים עומדת, מ"מ יותר ראוי לחייב על ציפור שלמה מלחייב על אברים וכדקאמר "אם על אבר ממנה חייב, על כולה לא כל שכן", ופרש"י "דקסבר שלימה אין לך אבר מן החי גדול מזה". משמע דהאיסור מצד הצפור השלימה ולא מחמת אבריה. וצ"ע אמאי מפרש הש"ס דטעמיה דראב"ש משום דלאברים עומדת. ונראה דודאי טעמיה דראב"ש משום דלאברים עומדת, אלא דבזה לבד לא סגי, דאכתי י"ל דלא חייבה תורה אלא על אברים שפרשו ולא על אברים מחוברים [דכן הוא סתמא דמילתא שאין אוכלים האברים קודם שפירשו]. וע"ז איצטריך לק"ו לומר דאם על אברים שנתלשו חייב, על אברים המחוברים לא כל שכן, דקאכיל להו בחיות גמורה, ודוק.

יז. ובזה ביאר דעת הרמב"ם, דדוקא באברים שאינה נטרפת בנטילתם שייך לומר שעומדת לניתוח, אבל

עומדת לנתחה, וכשאינה עומדת לנתחה מודו כו"ע דלית בה איסורא, כדאמרינן להלן ק"ב ב' דאם חישב לאוכלה מתה פקע איסור אבמ"ה מחיים"ח].

ב. אם האיסור מפני חיות האבר או מפני חיות הבהמה

ונפק"מ לדינא בין שני הביאורים, היכא שיחתוך ממנה אבר ובאותו זמן ימית הבהמה, כגון שעשאה גיסטרא וחתך ידה בבת אחת, דאם הסיבה המחשיבתו כאבמ"ה מפני שלא אירעה בו מיתה, א"כ ה"ה הכא לא אירעה מיתה בהאבר, שהרי בשעת מיתת הבהמה כבר לא היה מחובר אליה, ומיתת הבהמה אינה כוללת את האבר, אבל אם סיבת האיסור הוא מפני ששייך לגוף חי, א"כ הכא דבשעה שחל עליו תורת אבר כבר מתה הבהמה הבהמה, לא שייך לאסרו משום אבר מן החי"ב.

יב) ובאמת דמלשונות רש"י יש קצת סתירה בזה, דהנה להלן ק"ב ב' ילפינן איסור אבר מן החי מקרא דלא תאכל הנפש עם הבשר (דברים י"ב כ"ג), ופרש"י "דאבר חי מקרי נפש, שאם יחתכנו אינו עושה חליפין שלא ישוב עוד, כנפש הנטולה שאינה חוזרת, והכי משמע לא תאכל הנפש בעודו עם הבשר, בעוד החיות עם הבשר". ומשמע מזה דהאיסור הוא מפני החיות שבבהמה.

י) אולם בעיקר מה שנתבאר דאבר מן החי איסורו מפני חיות האבר, לכאורה דבר זה צ"ב, דהא כיון דחזינן דאבר מן החי מטמא כאבר מן הנבלה, הרי דדיינינן ליה כאבר מת, ואין סברא שלענין איסור יחשב כאבר חי"ט.

ובשלמא למ"ד בהמה בחייה לאברים עומדת, י"ל דכיון שחל איסור אבמ"ה מחיים, תו לא פקע איסורא אע"פ שעכשיו הוא אבר מת. אבל למ"ד בהמה בחייה לאו לאברים עומדת, וכל האיסור חל רק כשפירש, אינו מסתבר שנדון את האבר כחי אחר שפירש.

יא) ולכן היה נראה לומר, דהאיסור אינו תלוי בחיות האבר, דודאי האבר עצמו אין בו חיות, אלא האיסור תלוי בחיות הבהמה, דמפני שיש חיות בבהמה, והאבר שייך לדבר חי, זה הגורם לו להיאסר, וכלישנא דאמרינן בכל דוכתי "אבר מן החי"בא.

- באברים שנטרפת בהם ודאי אינה עומדת לניתוח, שהרי נפסדת הבהמה בכך, וממילא בזה כו"ע מודו דלא חייל איסורא מחיים.
- יח.** ואין לומר דאם יפקע האיסור הרי שוב תהא עומדת לניתוח, דזה אינו, דהא גם אם לא יהא בו איסור אבמ"ה מחיים, אך לאחר תלישה ודאי יהא אסור, וא"כ אינה עומדת לניתוח.
- יט.** ואע"פ שיש חילוק בין אבמ"ה לאבר מן הנבלה, דבשר הפורש מאבמ"ה אינו מטמא, מ"מ כשהאבר כברייתו אית ביה טומאה כנבלה ממש.
- כ.** ואע"ג דבעלמא במיתת הבהמה פקע מינה איסור אבר מן החי ולא אמרינן דכיון דחל איסורא מחיים תו לא פקע, התם היינו משום דהמיתה מפקעת האיסור, משא"כ באבר דאע"פ שאין בו חיות, מ"מ לא היתה מיתה חיובית שתפקיע האיסור, ואין כאן אלא העדר חיות, ע"י לעיל בהערה ריש הסימן.
- כא.** ואין להקשות דא"כ כשמתה הבהמה יפקע איסור אבמ"ה מן האבר. ד"ל דכיון דחייל עליה שם אבר חי בשעת פרישה, נקבע בו מצב זה, ושוב אין נפק"מ אם יש חיות בבהמה או לא.
- כב.** ונפק"מ להא דאיתא להלן ע"ג ב' דמיתה עושה ניפול, דלהאופן הראשון סגי לומר דהוי כנפול בשעת מיתה, אבל להאופן השני צ"ל דהוי כנפול קודם מיתה, וכ"כ בזכר יצחק סימן ל"ג דהוי כנפול קודם מיתה וכבר חייל עליה איסור אבמ"ה, ומה שאינו מטמא הוא משום דחיות הבהמה מפקעת הטומאה מהאבר. וולהלן פרק בהמה המקשה הארכנו בגדר מיתה עושה ניפול.

אולם ברש"י ק"ב א' בריש העמוד פירש הפסוק באופן אחר, וז"ל "לא תאכל הנפש עם הבשר, לא תאכל ממנו בעוד שהנפש עמו, וזו היא אזהרה לאבר מן החי", ומבואר דנפש לא קאי אאבר, אלא נפש היא החיות, ומשמע קצת דהאיסור הוא מחמת החיות שבאבר. [וצ"ע בסתירת דברי רש"י כג].

(ג) **שוב** ראיתי בצפנת פענח (מאכלות אסורות פ"א ה"י ופ"ה ה"א) שג"כ חקר בזה, וכתב שם להוכיח דהאיסור הוא מפני חיות האבר ולא מפני חיות הבהמה, מדברי התוס' בזבחים (ס"ט ב' ד"ה אי) שכתבו דלמ"ד טרפה אינה חיה אם חלש בשר מן הטרפה הרי הוא מטמא כנבלה, וה"ה באבר מן הטרפה אית ביה טומאה כנבלה כד.

הרי מבואר מדבריהם דבאבר מן הטרפה פקע מיניה שם אבר מן החי. ובשלמא אי נימא דהחיות תלויה באבר, אתי שפיר דבטרפה לא חשיב חיות אחר שנתלש, אבל

אוצר החכמה

אי נימא דהחיות תלויה בבהמה, סוף סוף כיון שהבהמה עדיין חיה, אמאי לא יהא בו דין אבר מן החי כה.

אולם לכאורה אי אפשר לפרש כן בדעת התוס', דהא מבואר להדיא להלן ק"ג א' דבאבר מן הטרפה איכא איסור אבמ"ה, וכבר נתקשה בזה בצ"פ שם, ויישב בדוחק קי.

ובהכרח צ"ל דס"ל להתוס' דיש חילוק בין איסור אבמ"ה לטומאת אבמ"ה, דבאיסור אבמ"ה הגורם לאיסור הוא חיות הבהמה, משא"כ בטומאה הקובע הוא מצב האבר עצמו, ולכן אבר ובשר דטרפה אית בהו טומאה כנבלה, שהרי בבשר זה כבר אירעה סיבת מיתה ע"י הטרפות.

(ד) **ונראה** עוד נפק"מ בין שני הגדרים הנ"ל, אם תהיה שחיטה על כל הבהמה חוץ מאבר אחד, כגון עובר שהוציא ידו בשעת שחיטת האם, דהיתר השחיטה אינו חל על היד, דאי נימא דהאיסור מפני שהאבר

כג. ובזה נראה לבאר פלוגתת רש"י והרמב"ם דשיטת רש"י להלן להלן ע"ב א' דעובר מת שהוציא ידו הרי אותו אבר מטמא כנבלה לר"מ דלא מהני שחיטת האם לאותו אבר. אולם ברמב"ם פ"ה ממאכלות אסורות ה"א מבואר דיד דעובר מת אית ביה איסור אבר מן החי. [וכן כתב בפמ"ג סימן י"ד משב"ז סק"ב]. וטעמיה דהרמב"ם, משום דגם עובר מת נידון כחי אגב אמו, וכמו שכתבו התוס' (ע"ב א' ד"ה הוציא). ובאמת ברש"ש העיר על רש"י דלפ"ד התוס' צריך להיות בו דין אבר מן החי. אולם לפי המתבאר נראה דרש"י נמי מודה דהעובר שבפנים הוי כחי אגב אמו, אלא דס"ל לרש"י דהאבר הפורש דינו נבלה, שהרי העובר עצמו כל מה דנחשב כחי הוא מפני הטפלות לאמו, והאבר הפורש כיון שכבר אינו נטפל לאם, אנו דנים אותו כפי מצבו האמיתי, והרי הוא אבר מת, אבל הרמב"ם סבר דמה שמחשיבו כאבר מן החי הוא מה שהוא שייך לגוף חי, וכיון שהעובר נחשב כחי, גם היד דינה כאבר מן החי. [אמנם יתכן דליכא פלוגתא בין רש"י להרמב"ם, דהרמב"ם מייירי לענין איסור ורש"י מייירי לענין טומאה, וכמו שיתבאר להלן סק"ד בדעת התוס' בזבחים ס"ט לחלק בין איסור לטומאה].

כד. ביאור דברי התוס', דבעצם הטרפות היא סיבת טומאה, אלא דהחיות מפקעת הטומאה, אבל מה שנתלש דלית ביה חיות ממילא אית ביה טומאה כנבלה. [והיסוד דחיות מפקעת טומאה מבואר בתוס' להלן קכ"ח א' ד"ה בהמה]. והנה מדברי התוס' מוכח לכאורה דחייל שם נבלה על אברים (ע"י לעיל סימן ד' סק"ג דהגר"ח נסתפק בזה), אך להנ"ל יש לדחות, דדוקא לפ"מ בטרפה דהטרפות היא סיבת טומאה, אלא דהחיות מפקעת הטומאה, א"כ באמת סיבת הטומאה קיימת בכל הבהמה, ולא רק באבר, ודוק. כה. ובפשוטו יש ליישב הוכחתו, דבאמת החיות תלויה בבהמה, אלא דחיות דטרפה אינה חיות חשובה לאסור האבר והבשר הפורשים ממנה משום אבר מן החי, דהא חזינו דבעצם ראויה לטמא אלא דמקצת החיות שבה מפקיע הטומאה וכנ"ל, אבל הא מיהא אין בכח אותה חיות לאסור את האבר והבשר הפורשים ממנה.

כו. עיי"ש שכתב דסוגיא דהתם אתי כמ"ד טרפה חיה, וזה דוחק להעמיד סתמא דסוגיא דלא כהלכתא, ועוד כתב דכל דברי התוס' בזבחים הם רק בשתלש אותו אבר הגורם לו הטרפות. וזה ג"כ אינו במשמע מדברי התוס'.

הוא משום דליכא מידי דאתי מחי ושרייה רחמנא, והאי קֶלֶב כי אבר מן החי הוא ושרי. ובפשוטו אין כוונת הגמ' דהחלב עצמו אית ליה דין אבר, אלא דאסור מדין כל היוצא מן האסור אסורכט.

אולם בפר"ח (סימן ס"ב סק"ג) מבואר דהקֶלֶב עצמו נחשב אבר מן החי, וכפשוטו לשון הגמ'ל, וכן נראה מדברי הש"ך בסימן פ"א סק"ב דהוי כבשר מן החילא.

והנה אי נימא דאבר מן החי הוא מפני חיות האבר, תמוה להחשיב את הקֶלֶב כאבר או בשר מן החי, שהרי בקֶלֶב לא שייך צד חיות ומיתה, ואינו כמו אבר ובשר שיש בהם חיות.

אך אי נימא דהחיות אינה תלויה באבר אלא בבהמה אתי שפיר, דסוף סוף הרי החלב שייך לגוף חי, וזהו הגורם לו איסור.

עצמו חי, בכה"ג נמי יהא בו איסור אבמ"ה, אבל אי נימא דהאיסור מפני שהוא בא מן החי, א"כ הכא דחייל תורת שחיטה על כל העובר, ^{הוא חיה} שוב לא שייך ביה איסור אבר מן החי, שהרי הוא בא מן השחוט ולא מן החיכז.

ובאמת נחלקו בזה הראשונים אי איסורא דאבר היוצא הוא משום אבר מן החי, כיון דשחיטת אמו לא הועילה על אותו אבר, או דהשחיטה חלה גם על האבר היוצא אלא דיש בו איסור חדש משום בשר בשדה טרפה. ולפי הנ"ל י"ל דבהא כו"ע מודו דשחיטת האם לא חלה על היד שבחוץ, והא דלית ביה איסור אבמ"ה היינו מן הטעם הנ"ל, דאינו אבר מן החי אלא אבר מן השחוטכט. שוב ראיתי כע"ז באמרי משה סימן ד' סקכ"ח, עיי"ש.

טו) והנה בבכורות ו' ב' (וכן להלן ס"ט א') אמרינן דהא דקֶלֶב שרי חידוש

ג. ההוכחות דאיסור אבר מן החי תלוי בדין שחיטה והביאור בזה

שאינו טעון שחיטה ליכא משום אבר מן החי.

וכן כתב הרשב"א בשו"ת (ח"א סימן שס"ד) "וכיון דמהלכי שתיים אינן טעונים

טז) ועתה נבוא להוכיח כהאי צד דאיסור אבמ"ה מחמת העדר זביחה הוא. א' כן נראה מדברי הר"ן בכתובות (כ"ד ב' מדפי הרי"ף) שכתב בשם הרמב"ן דליכא איסור אבמ"ה בבשר אדם דכיון

כז. ולפי מה שיתבאר להלן דאיסור אבמ"ה הוא מפני העדר זביחה, ה"ה הכא צריך להיות איסור אבמ"ה כיון דליכא שחיטה על אותו אבר.

כח. ואמנם אי"ז מוכרח, די"ל דגם אם חיות הבהמה אוסרת את האבר, ועכשיו כבר ליכא חיות, מ"מ האיסור אינו מכח עכשיו מכח אלא החיות שהיה בה קודם שחיטה. ועוד יש הרבה לדון בזה, ואכ"מ.

כט. ובזה מיושב הא דביצים מותרים לבני נח, משום דלדידהו ליכא כלל דין יוצא מן האסור. ל. וכתב בפר"ח דמזה הוכחה לשיטת הרמב"ם (פ"ה ממאכלות אסורות ה"ב) דאבר שאין בו עצם חייבין עליו בכזית בשר. ובפלתי שם סק"א השיג על הפר"ח דאין כוונת הגמ' דהחלב עצמו הוי כאבר מן החי, אלא איסורו משום דהוי כצירן ורוטבן, אי נמי איסורו כמו חצי שיעור, עיי"ש.

לא. וכן כתב הגרע"א (או"ח סימן שצ"ג ס"ג) דלמ"ד לאו לאברים עומדת בהכרח דהאיסור משום בשר מן החי. אמנם בשו"ת מהדו"ת סימן קי"ט כתב דהאיסור הוא דומיא דצירן ורוטבן. ובהוספה מכת"י (כו"ח תנינא סימן מ"ב) כתב דלמ"ד לאו לאברים עומדת צ"ל דהחידוש דאינו אסור משום דם, וכמ"ד דם נעכר ונעשה חלב. ועו"ע לעיל סק"ח בהערה שהבאנו מדברי הקובה"ע דאפילו למ"ד לאו לאברים עומדת, מ"מ סיבת האיסור איכא. וְהֵאָרְכְנוּ בזה להלן דף ס"ט א' ובדף קי"ד א' בענין נסיוני דחלבאן.

שחיטה, אף איסור בשר מן החי ואבר מן החי אינו נוהג בהן לישראל". משמע דאיסור אבמ"ה הוא מפני שלא נתקיים בו דין שחיטה, ומה"ט מי שלא נאמר בו שחיטה אין בו איסור אבמ"ה לב.

והכי נמי נראה מדברי הראשונים לג שכתבו בדגים וחגבים ליכא איסור אבמ"ה מפני שאינם טעונים שחיטה, ומשמע כנ"ל דאיסור אבמ"ה נובע מדין השחיטה.

וזה ג"כ הטעם הפשוט בהא דשחיטה מתרת מפרכסת, משום דכל איסור אבמ"ה הוא מפני שלא נשחטה, וכשנשחטה ממילא פקע האיסור, וכדיאר הגר"פ על הרס"ג (ח"ג מלואים סימן ח', רמ"ג א') לד.

וכן נראה מדברי השיטמ"ק לעיל ט' א', שביאר בשיטת רש"י, דכל מה דמחזיקין מאיסור לאיסור היינו מאיסור אבר מן החי לאינה שחטה דדמי ליה, וז"ל "ואע"ג דיצאה

מידי אבר מן החי, מידי שאינה שחטה לא יצאה, ומוקמינן לה בחזקת שאינה שחטה דדמיא לה, דכל כמה דמצינן לאמשוכי איסורא קמא ממשכינן, וכד נפקינן מאיסורא קמא עיילינן ליה לאיסורא דדמי ליה דהיינו שאינה שחטה". הרי דאיסור אבר מן החי הוא מפני חסרון זביחה לה.

אלא שצריך ביאור אמאי איסור אבר מן החי תלוי בדין שחיטה, ומה השייכות ביניהם לו.

ובפשוטו היה נראה, דהא דאבר מן החי תלוי בדין שחיטה, זה רק סימן ואינו גוף הדין, דהנה להלן כ"ז ב' מבואר דהא דבהמה טעונה שני סימנים מפני שנבראה מן היבשה, וכתב רש"י דלפיכך יש לו חיות בריא וחזק, אבל עוף שנברא מן הרקק אין חיותו גדולה כשל בהמה וסגי ליה בסימן אחד, ודגים שנבראו מן המים אינם טעונים שחיטה כלל.

לב. והנה הרשב"א דקדק בלשונו דליכא בהו איסור אבר מן החי לישראל, משמע דלבני נח איכא איסורא, והיינו משום דדוקא אבמ"ה דישראל תלוי בדין שחיטה, אבל אבמ"ה דבני נח בהכרח אינו תלוי בשחיטה, דהא לא נצטוו על השחיטה, ועל הנחירה נמי לא נצטוו, כדמבואר ברשב"א להלן צ"א א' [הובא להלן סימן י"א סק"ד].

לג. תוס' להלן ס"ו א' בסוף העמוד, רש"י שבת צ' ב' ד"ה אי הכי. וכן מבואר ברמב"ם פ"א משחיטה ה"ג וז"ל "דגים וחגבים אינן צריכין שחיטה וכו', לפיכך אם מתו מאליהן בתוך המים מותרין ומותר לאכלן חיים". משמע דכיון דאינם טעונים שחיטה ליכא איסור אבר מן החי, וכדיאר בכסף משנה שם, עיי"ש בלשונו. ועי' בט"ז סימן י"ג סק"ג שכתב דבן פקועה לית ביה איסור אבר מן החי, והביא דברי רש"י בשבת הנ"ל דמבואר דכל שאינו טעון שחיטה אין בו משום אבמ"ה.

לד. אולם י"ל דטעם ההיתר הוא משום דשחיטה משוי לה כמתה, וכמו שמבואר ברשב"א בתורת הבית, וגם האחרונים הביאו מקורות אחרים להיתר מפרכסת בשחיטה, והובא להלן סימן מ"ה סק"ב, ואזכיר הדברים בקצרה, א' בבית מאיר כתב דילפינן לה מקרא דזבחת ואכלת דמשמע דמיד שנזבחה הותרה. ב' בפמ"ג כתב מקור לפי שיטת הרמב"ם דלא תאכלו על הדם איסור דאורייתא הוא, ומשמע דליכא אלא האי איסורא. ג' בזכר יצחק כתב דילפינן לה מהא דמיתה עושה ניפול ושחיטה אינה עושה ניפול. ד' כתבנו שם דאיכא למילף לה מבן פקועה דשריא ליה שחיטת אמו אע"פ שהוא חי, וכ"ש דלאם עצמה מהני השחיטה. ה' נתבאר שם עפ"ד המשך חכמה שחילק בין איסור אבמ"ה דבני נח לאבמ"ה דישראל, עיי"ש.

לה. ועו"ע במש"כ בזה לעיל סימן ד' סקט"ו ובהערה שם.

לו. והיה נראה דהמקור להא דאבמ"ה תלוי בדין שחיטה, הוא מסמיכות הכתובים, דאיסור אבמ"ה נאמר בסמוך למצות שחיטה, ומהו יליף ר"מ להלן ק"ב א' דלא נאמר איסור אבמ"ה אלא בבהמה שנאמר בה וזבחת, אבל בחיה ועוף לא, וגם לרבנן דאבמ"ה נוהג בחיה ועוף, י"ל דכיון דסו"ס חיה ועוף איתנייהו בשחיטה, מרבינן להו נמי לאיסור אבמ"ה [עי' בכל זה להלן סק"כ]. אבל אכתי צ"ב אמאי באמת הם תלויים זה בזה.

ומבואר ^{ההפסד} דהטעם דדגים וחגבים אינם טעונים שחיטה הוא מפני שאין חיותם גדולה להצריך עליה שחיטה לז'.

והשתא א"ש הא דבדגים וחגבים ליכא איסור אבר מן החי, דכיון שאין להם חיות אלימתא, ממילא אותה חיות אינה אסורה משום אבר מן החי.

(יח) **ובזה** מיושב היטב מש"כ בריטב"א כתובות ס' א' דאיסור אבר מן החי נאמר גם באדם [אי בשר אדם מותר באכילה], וצ"ע דמאי שנא מחגבים דאין בהם איסור אבר מן החי מפני שאינם טעונים ^{אוצר החכמה} שחיטה.

אך להנ"ל החילוק מבואר, דבאדם ודאי ליכא למימר דהא דאינו טעון שחיטה לפי שחיות ידיה לאו חיות בריא וחזק הוא, שהרי אדם ג"כ נברא מן האדמה ויש לו חיות גדולה, ובהכרח דהא דלית ביה דין שחיטה הוא מפני שלא ניתן לאכילה, אבל מ"מ חיותו חיות בריאה היא ולכך אסור משום אבמ"ה ולא דמי לדגים וחגבים לח.

אולם מדברי הרמב"ן הרשב"א והר"ן שכתבו דהא דליכא איסור אבמ"ה בבשר אדם מפני שלא נאמר בו שחיטה, מבואר דלא כהגדר הנ"ל, ובהכרח דהא דאיסור אבמ"ה תלוי בדין שחיטה, טעם אחר אית ביה.

(יט) **ולכן** נראה לבאר כמו ששמעתי, דיסוד איסור אבר מן החי הוא משום דצריך להכין הבהמה לאכילה, וכן משמע לשון הירושלמי נזיר פ"ו ה"א בגדר איסור אבר מן החי "אל תהא תולש ואוכל מן

הבהמה כדרך שאתה תולש מהקרקע ואוכל", משמע דר"ל דצריך שיכין הבהמה קודם שאוכלה, לאפוקי מן הקרקע דיכול לאכול בלא הכנה.

וזה ג"כ יסוד דין שחיטה, מפני שצריך להכין הבהמה לאכילה, ואם מתה הבהמה מאליה בלא שעשה בה הכשר ותיקון אכילה, אסרתה תורה, וכמו שנתבאר בארוכה לעיל סימן ג' (ס"ק י"ט - כ"ד).

והשתא מבואר היטב הא דאיסור אבר מן החי מיתלא תלי בדין שחיטה, דכל איסור אבמ"ה נובע מזה שציוותה תורה להכין הבהמה לאכילה, וכל שהיא חיה ולא נעשה בה אותו הכשר, הרי היא אסורה, אבל דבר שלא נאמר בו להכשירו בשחיטה, ממילא איסור אבר מן החי נמי ליכא.

וזהו שכתבו הראשונים דבאדם ליכא איסור אבר מן החי, דכיון דאינו עומד לאכילה ולא נאמר בו דין שחיטה והכשר אכילה, ממילא אין מקום לאיסור אבר מן החי, דכל האיסור הוא מפני שלא נעשה בו ההכשר הנדרש.

והיינו נמי טעמא דמפרכסת ניתרת בשחיטה אע"פ שהיא חיה, דכיון דכבר נשחטה ונעשה בה תיקון והכשר שחיטה, שוב אין מקום לאיסור אבר מן החי, שהרי כל האיסור נבע מזה שלא נתקיים בה דין שחיטה, וכש"נ. [ועו"ע בזה להלן סימן מ"ה סק"ג] לט.

(כ) **והנה** להלן ק"ב א' איכא ג' שיטות תנאי באיסור אבר מן החי, דר' יהודה ור'

לז'. והכי נמי אמרינן בגמ' להלן ע"ה א' דבהמה נפישא חיותה ודגים לא נפישא חיותיהו, עיי"ש. לח. ובוזה מיושב דברי הרא"ה שם, שכתב דודאי בשר אדם אסור באכילה, "דאם איתא דלישתרי הרי הוא טעון שחיטה" [והובא בשיטמ"ק]. ועי' ברשב"א בשו"ת שם שדחה ד"אטו כללא הוא דכל מותר טעון שחיטה, והא איכא חגבים דשרו ואינן טעונים לא שחיטה ולא נחירה". וביישוב דעת הרא"ה נראה כנ"ל, דדגים וחגבים שאני דקלישא חיותיהו, ומשו"ה אינם טעונים שחיטה, אבל באדם ליכא למימר הכי, ובודאי דאם היה מותר באכילה היה טעון שחיטה כבהמה ועוף.

לט. והנה הגרע"א בפסחים כ"א ב' הקשה אמאי לא נוכיח דאבר מן החי מותר בהנאה, ממה שמותר לחרוש בשור וחמור למ"ד בהמה בחייה לאברים עומדת. אך לפמש"נ יש ליישב, דכיון דאיסור אבמ"ה נובע מדין שחיטה. א"כ כל האיסור אינו אלא במה שנוגד לדין שחיטה. והיינו אכילת הבהמה מחיים. ובאופן

אליעזר סברי דנוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאין בין טהורין, וחכמים אומרים אינו נוהג אלא בטהורין, ור"מ סבר דאינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד. והתם קמפרש טעמא דכולהו מקראי.

והנה אע"ג דילפי הכי מקראי, מ"מ יש לפרש טעם הדינים לפי הדברים הנ"ל, דהנה שיטת חכמים דאינו נוהג אלא בטהורים בלבד, נראה דמבואר היטב לפ"מ שנתבאר דדין אבר מן החי תלי בדין שחיטה, והנך טמאים כיון דלאו בני שחיטה נינהו, משו"ה לית בהו איסור אבר החי^מ. [שוב ראיתי בביאור הגרי"פ לרס"ג ח"ג מלואים סימן ח' (רמ"ג א') שהביא דברי הבה"ג בהלכות אבר מן החי, שמבואר מדבריו כנ"למא].

אבל ר' יהודה ור"א סברי דאע"ג דבטמאים ליכא שחיטה, אך כיון דבמין הבהמה

איכא דין שחיטה, שפיר חשיבי בני שחיטה, ואיתנייהו בכלל איסור אבמ"ה, ולא דמי לדגים וחגבים דבהנך מינים ליכא כלל דין שחיטה.

וטעמיה דר"מ דאינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד, קמפרש התם משום דכתיב וזבחת מבקר ומצאנך, וכתיב בתריה אבר מן החי, ש"מ דאבר מן החי לא נאסר אלא בבקר וצאן. ויתכן דר"מ נמי סבר דאבמ"ה תלוי בדין שחיטה, אלא דס"ל לר"מ דמצות זביחה ליתא אלא בבהמה טהורה שנאמרה בפירוש, אבל חיה ועוף אינם בכלל מצות זביחה, ואע"פ שטעונים שחיטה להוציאם מידי נבלה, מיהו מצות זביחה ליכא בהומב. ומעתה מבואר היטב טעמיה דר"מ דליכא איסור אבמ"ה אלא בבהמה טהורה, שרק היא ישנה במצות זביחה.

זה יוכל להיות גם איסור הנאה, וכגון באבר שנתלש מחיים, אבל במה שאינו סותר לדין שחיטה ליכא איסורא כלל, כמו דליכא איסור אבמ"ה בהנך מינים שאינם טעונים שחיטה, ולכך שרי לחרוש בבהמה בחייה.

מ. וכן הבאנו לעיל סימן ד' סקי"ג דמדברי הרמב"ם נראה דהטעם דליכא איסור נבלה בטמאים הוא מפני שאינם ראויים לשחיטה, ועיי"ש בהערה מש"כ בזה.

מא. וז"ל הבה"ג "ובהמה טמאה כיון דלאו בת זביחה היא, אין חייבין עליה משום אבמ"ה, והני מילי ישראל דבשחיטה תליא מילתא ואסירא להו בהמה טמאה, אבל גוים דלאו בני זביחה נינהו ובנחירה תליא מילתא ושריא להו בהמה טמאה, מוזהרים על הטמאים כטהורים". ועיי"ש עוד בדברי הגרי"פ שהאריך בשיטת הבה"ג ובדברי רש"י ורבינו גרשום שם.

מב. וכבר הבאנו לעיל ריש סימן א' בהערה דדעת כמה אחרונים דבעוף ליכא מצות זביחה, הרי דלא כל מי שישנו בדין שחיטה, ישנו במצות זביחה, וא"כ י"ל נמי בדעת ר"מ דאע"ג דדין שחיטה הוא גם בחיה ועוף, אבל מצות זביחה אינה אלא בבהמה.